

NOSTRA PARLA

Any I. - N.º 3.

PASSATGE DE SITGES, 1

Mahó Octubre 1923

SES LLENGÜES REGIONALS EN L'ESGLÉSIA

Per més que els eclesiàstics hagen sigut sempre exemplarment respectuosos per totes ses disposicions qui dimanen de ses autoritats legalment constituïdes, es un fet que també han reconegut en tot temps els drets de ses llengües regionals; perque si políticament ses nacions s'han engrandit, anexionantse alguns territoris de extensió considerable, i en conseqüència els hi han imposat, com a medi de comprensió amb sa nova patria, sa llengua oficial de sa nació dominadora, no s'es esmorteït amb aquestes disposicions es parlar dels individus dels territoris dominats, qui des d'aleshores venen obligats a coneixe dos idiomes: es propi, o natiu, que anomenam regional, i s' oficial.

Pero aquest ultim l'aprenen solament aquelles persones qui tenen necessitat de mantenir relacions oficials, i ocasió i medis de seguir alguns estudis, encara que no sien més que es de s'ensenyança primaria elemental; sa massa de sa població parla i entén no més que es llenguatge heretat dels seus avantpassats. Bon exemple d'aço tenim en aquesta idollatrada illeta de Menorca, qui després de centuries amb breus interrupcions, conta amb un nombre molt crescut d'habitants, no tant sols de la campanya, sino també de ses viles. que no saben parlar més que en pla, com diuen élls a sa llengua regional de ca-nostra.

Aquesta manifesta impossibilitat de destruir ses llengües natives ha induït a molts de Prelats a ordenar que en ses esglésias de ses diòcesis respectives se prediqui sa divina paraula als faèls i s'ensenyi sa Doctrina Cristiana als al-lotets en llengua vulgar, essent dignes d'especial menció l'Arquebisbe Don Antoni Maria Claret, qui va editar es seu Catecisme en castellà i en català, i s'Arquebisbe de Tarragona qui abans habia sigut Bisbe de Barcelona Don Josep Domingo Costa i Borrás, es qual va fer imprimir es Catecisme tenint en una plana es text castellà i a s'altra sa corresponent traducció catalana. També el Bisbe de Menorca, de felix record, Don Juan Comes i Vidal, ordenà al seu clero s'ensenyança de sa Doctrina en pla, i va fer distribuir als seminaristes diferents exemplars des Catecisme mallorquí del P. Diego, - conegut entre sa gent des poble menorquí amb es nom de *sa Doctrina vella*, per contraposició a sa del P. Claret, avui corrent en els centres d'ensenyança, anomenada *sa Doctrina nova* - a falta de text purament menorquí; i al mateix Bisbe jo l'he sentit fer en pla, a s'església del Socós de Ciutadella, sa plàtica de perseverància en sa Missa de Comunió final d'uns exercicis espirituals que uns pares jesuïtes havien donat a un nombre molt respectable de faels.

Tolt lo qual me sembla molt posat en raó, perque si sa Doctrina de Cristo es s'única salvació i al cel hi poden entrar tots els homos, sense distinció de categories ni nacionalitats, tots élls tenen dret de que se lis expliquin ses veritats de sa nostra sacrossanta Religió en s'unic llenguatge que coneixen, lo qual no s'ha de mirar mai com a despreci ni postergació de s'idioma oficial.

J. J. C.

Mahó octubre 1923.



AJH

POESIA LIRICA

A Mallorca, nostra germana gran, li han dit *s'illa daurada*, i també la podrien anomenar *s'illa dels poetas*. Sa llengua nostra, perfeccionada avui a Catalunya per homes de molta ciència, ha rebut de Mallorca nobles alenades de poesia.

Diu En Rovira i Virgili, en es pròleg de son *Diccionari*, que els escriptors mallorquins han contribuït a es reneixement de sa llengua catalana donant-li elegància d'expressió, ço que es degut, principalment, als seus poetas, des d'En Marian Aguiló ençà.

Noltros en som devots d'aquella elegància i admiradors fervents dels poetas mallorquins.

En es primer nombre vam reproduir una obra mestre des plorat Mossen Costa y Llobera.

Avui hem de honorar ses nostres planes humils amb un parell de poesies de En Joan Alcover, tan conegut que no hi ha cas de que en diguem res. Son nom basta, i parlen per ell ses obres seves. Vetaqui sa mostra:

LA LLENGUA PATRIA

A la musa castellana
mos anys millors he donat,
d'un altra musa germana
fondament enamorat.

Què podré donar-li ara,
per la tardor ensopit?
Qualque cosa bull encara
al fons de mon esperit.

Llengua de perfums masella,
tal volta, amb rara virtut,
con una pluja novella
me torni la joventut.

Sols ella arribar podria
de mon cor fins a la rel.
Si altra esposa fou ma Lia
ella serà ma Raquel.

LA BALENGUERA

La balenguera fila, fila
la balenguera filarà.
(Cançó popular.)

La balengera misteriosa,
com una aranya d'art sutil,
buida que buida sa filosa,
de nostra vida trau lo fil.
Com una parca bé cavila,
teixint la tela per demà

La balenguera fila, fila
la balenguera filarà.

Girant l'ullada cap enrera,
guaita les ombres de l'avior,
i de la nova primavera
sap on s'amaga la llevor.

Sap que la soca més s'enfila
com més endins pot arrelà.

La balenguera fila, fila
la balenguera filarà.

Quan la parella vé de nocés,
ja veu i conta sos minyons;
veu com devalien a les fosses
els que ara viuen d'illusions,
els que a la plaça de la vila
surten a riure i a cantà:

La balenguera fila, fila
la balenguera filarà

Ballugant l'aspi, el fil capdella,
i de la pàtria la visió
fa bategar son cor de vella
sota la sarja del gipó.
Dins la profunda nit tranquil·la,
destria l'auga qui vindrà.

La balenguera fila, fila
la balenguera filarà.

De tradicions i d'esperances
tix la senyera pel jovent,
com qui fa un vel de noviances
amb cabellera d'or i argent,
de la infantesa qui s'enfila
de la vellura qui se'n va.

La balenguera fila, fila
la balenguera filarà.

PER LA LLENGUA D'OC

Es sabut que, segons l'opinió d'eminentes filòlegs i romanistes, la llengua catalana, i, en conseqüència, la parla menorquina, forma part del grup anomenat de llengües d'Oc (provençal, llenguadocià, gascó, etc.). Per açò és per a nosaltres d'un alt interès tot allò que es fa en les terres del migdia de França en favor d'aquestes llengües occitanes; i per això copiem d'un confrare catatà els següents paràgrafs, amb la seguretat que els nostres lectors ens ho agrairan, i hi trobaran un estímul per a l'honorament de la pròpia llengua.

«Heu's ací el text de les recomanacions que el Comitè d'Acció a favor de la llengua d'Oc a l'Escola fa als membres de l'ensenyament:

Primer.—No punir els vostres deixebles per haver «parlat patois» a l'Escola;

Segon.—No inculcar-los el menyspreu de la nostra llengua, sistemàticament denigrada fins ara ; el jove, deformat així, es desarrela de la terra nadiua, l'abandona amb disgust i s'abisma a la capital, que ja sobre poblada, no ha de fer res d'ell;

Tercer.—Comparar el «patois» i el francès en l'ensenyament d'aquest darrer, com recomanen diversos Inspectors primaris, a Gascunya i a Provença (mètode savinià); fer el mateix amb el llatí i les llengües vives, mentres hi hagi lloc;

Quart. Exposar als vostres escolars la «veritat» sobre aquet pretès «patois» que és, en realitat, la supervivència més o menys pura de la «Llengua dels Trobadors» (els quals varen ésser els mestres de tots els escriptors de l'Edat Mitjana i del Renaixement) i de la «Llengua» que «els fèlibres» han fet cèlebre a tot el món. Sota cap pretext, ha d'amagarse la veritat;

Cinquè.—Explicar en els vostres cursos, al costat de la literatura en llengua d'Oïl (o parisenca), la de llengua d'Oc o Occitana (provençal, llenguadocià, gascona, llimosina,

auvernyenca, catalana, etc.), tal com ja s'ha fet a diversos establiments d'Aix, Tolosa, Bordeus i Clermont-Ferrand;

Sisé.—Comentar, fer traduir, i ensenyar als vostres deixebles, troços d'autors en la nostra llengua, començant pels del vostre terrer, la vostra regió; després, d'una manera general, dels més cèlebres d'entre tots, com Goudouli, Cortète de Prades, Peyrot, Despourrins, Dastros, Navarrot, Salles, Jasmin, Roumanille, Mistral, Aubanel, F. Gras, Gelu, Roumieux, A. Marin, Bigot, Langlade, Mir, Fourès, Gastala, Fromeut, Bessou, Vermeuzouze, Roux, Michalias, Jofre, Pépratx, Saissset, Verdaguer, Maragall, etc., per citar només els morts als quals segueix una gloriosa plèiade de vivents;

Setè.—Adherir-vos a la nostra agrupació que us informarà amplament».

S'US DES MENORQUI EN ELS AJUNTAMENTS

De tota la vida, en els Ajuntaments de Menorca s'ha parlat es menorqui, encara que sa documentació s'hagi escrit en castellá.

Aquesta costum ara ha sigut explicitament i categoricament autorizada en es Reial Decret en contra des separatisme, d'on traduïm aquet interesant paragraf:

«En els actes oficials de caracter nacional i internacional no se podrá usar per ses persones investides d'autoritat altre idioma que es castellá, qui és s'oficial de s'Estat espanyol, *sense que aquesta prohibició tengui efecte en sa vida interna de ses corporacions de caracter local o regional*, obligades, però, a dur en castellá els llibres oficials de registre i actes, inclòs *quan els avisos o comunicacions es trobin redactats en llengo regional.*»

Ja ho veuen els nostros regidors com estan dintre de sa llei quan segueixen sa costum antiga de parlar sa nostra llengo a ses reunions municipals.

Lo mateix que els diputats provincials a ses sessions de sa Diputació.

LA TARDOR

Nô tenim aquí una paraula usual i propia que doni nom a sa darrera estació d s'any.

Els pagesos de Menorca, per ses feines del camp i per els lloguers dels missatges, tenen tres temporadas: *es Sant-Miquel-Nadal, els cinc mesos*, que dura fins es temps des segar, i després s'estiu

D'ensians hi ha mon, ses estacions conegudes i anomenadas per tothom son dues: *s'es-tiu i s'hivern.*

Sa paraula *primavera* sona bé i tots le tenim admesa; pero no serà facil que mai mos acostumen a dir *otoño*.

Els catalans tenen sa paraula *tardor*, suau, musical i expressiva, qui a noltros mos agrada molt. ¿Se la voldrà fer seva es nostros poble?

Perque es poble comanda, i amb son parlar descuidat, capritxós, incorrecte, fà i desfà els llenguatges.

NOVES VISITES

Han vingut a ses nostres mans: sa revista *Catalana*, de Barcelona; es setmanari *Soller*, de Soller (Mallorca); sa revista *Monte-Toro*, de Ciutadella, dedicada a la Mare de Deu del Toro; es *Butlletí de la Agrupació Eursionista Júpiter*, de Barcelona (Poble Nou); *Alma Joven*, de Murcia i *El Nou sentir*, de Malgrat.

Sien bén arribats aquets companys generosos, que venen a honorar sa nostra redacció.

NOLTROS SOM DE CANOSTRA

Vivim separats de ses altres terres i lo que per allà succeïx mos arriba com una remor d'enfora; i sembla que no hauriem d'asclafarnos gaire en ses coses que passen a s'altra banda de la mar.

Sa nostra illa es un bon balcó per a guaitar el mon remogut per tempestats; igual que podem anar dalt un penyal per a contemplar com hi baten ses ones inflades per sa tramontana. No seria rès que mos banyassin un pòc els esquitxos; pero hem de vel-lar que no mos arplegui sa rissagada.

Hem de mirar que ses tempestats no arribin a canostrà; considerant que si tinguéssim seny i mos sapiguéssim entendre, podriem enriure-mos de ço que pel mon passa .. i de tot el que pugui esdevenir.